

॥ ३८ ॥ ३९ ॥

॥ ३९ ॥

इतिशांति० मोक्ष० नै० भा० सप्तसप्तत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २७७ ॥

भावः आचरणमाचारः विद्याज्ञानं परायणं अत्यंतप्राप्यं कार्यब्रह्मलोकव्यावृत्तयेत्यस्मिन् ॥ १ ॥ क्रमेणोत्तरं मोक्षधर्मेषु निरतः अध्यात्मविद्यापरिशीलनशीलः लब्धाहारः हितं भित्तं मेध्यं चान्नादिकं स्वीकुर्वन् द्वयोरेकमुत्तरं जितेन्द्रिय इन्द्रियजय एवमहती विद्यामुमुक्षूणां शरणं च प्रकृतेः परं निविशेत् अतएव ध्रुवं अविचलं ॥ २ ॥ समो रागद्वेषहीनः समुपोढेषु उपस्थितेष्वपि परिव्रजेत् गृहं त्यक्त्वा मोक्षाश्रमं कुर्यात् ॥ ३ ॥ परिव्राट् धर्मानाह न च क्षुषेत्यादिना ॥ ४ ॥ मैत्रायणगतः मित्रः सूर्यस्तस्येदं मैत्रं तदयं नंगमनं च मैत्रायणं तत्रगतः सूर्यवत्सत्यहं विभिन्नमार्गः अनिकेतमैकरात्रविधिनाचरेदित्यर्थः ॥ ५ ॥ कंचन उद्धि

किं ते धनैर्वाधैर्वापि किं ते किं ते दारैर्वा ह्यणयो मरिष्यसि ॥ आत्मानमन्विच्छ गुहां प्राविष्टं पितामहास्तेऽक्लृगताः पिता च ॥ ३८ ॥ भीष्म उवाच पुत्रस्यैतद्वचः श्रुत्वा तथा कार्षीत्पितानृप ॥ तथा त्वमपि वर्तस्व सत्यधर्मपरायणः ॥ ३९ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिपर्वणि मोक्षधर्मपर्वणि पितृपुत्रसं० सप्तसप्तत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २७७ ॥ ॥ ३९ ॥ युधिष्ठिर उवाच किंशीलः किं समाचारः किं विद्यः किं परायणः ॥ प्राप्नोति ब्रह्मणः स्थानं यत्परं प्रकृतेर्ध्रुवं ॥ १ ॥ भीष्म उवाच मोक्षधर्मेषु निरतो लब्धाहारो जितेन्द्रियः ॥ प्राप्नोति परमं स्थानं यत्परं प्रकृतेर्ध्रुवं ॥ २ ॥ स्वगृहादभिनिःसृत्य लाभेऽलाभे समो मुनिः ॥ समुपोढेषु कामेषु निरपेक्षः परिब्रजेत् ॥ ३ ॥ न च क्षुषां न मनसानवाचादूषयेदपि ॥ न प्रत्यक्षं परोक्षं वादूषणं व्याहरेत् क्वचित् ॥ ४ ॥ न हि स्यात्सर्वभूतानि मैत्रायणगतश्चरेत् ॥ नेदं जीवितमासाद्यैरं कुर्वीत केनचित् ॥ ५ ॥ अतिवादांस्तितिक्षेत नाभिमन्येत कंचन ॥ क्रोधं प्रियं ब्रूयादाक्रुष्टः कुशलं वदेत् ॥ ६ ॥ प्रदक्षिणं च सव्यं च ग्राममध्ये च नाचरेत् ॥ भैक्षचर्यामनापन्नो न गच्छेत्पूर्वकैतितः ॥ ७ ॥ अवकीर्णः सुगुप्तश्च न वाचा ह्यप्रियं वदेत् ॥ ऋदुः स्यादप्रतिकूरो विसृज्यः स्यादकथनः ॥ ८ ॥ विधूमेन्यस्तमुसले व्यंगारे भुक्तवज्जने ॥ अतीतपात्रसंचारे भिक्षां लिप्से तवै मुनिः ॥ ९ ॥ प्राणयात्रिकमात्रः स्यन्मात्रालाभेष्वनाहतः ॥ अलाभेन विहन्येत लाभश्चैवं न हर्षयेत् ॥ १० ॥ लाभं साधारणं न गच्छेन्न भुंजीताभिपूजितः ॥ अभिपूजितलाभं हि जुगुप्से तैव तादृशः ॥ ११ ॥

शयनाभिमन्येत अभिमानमहंकारं दर्पं च कुर्यात् ॥ ६ ॥ ग्राममध्ये जनसमाजे प्रदक्षिणं अनुकूलं सव्यं प्रति कूलं वानाचरेत् भिक्षार्थं चर्यां अनेकगृहाटनं नानापन्नः अकुर्वन्नित्यर्थः पूर्वकैतितः प्राक्किं चितो न गच्छेन्नो जनार्थमिति शेषः ॥ ७ ॥ अवकीर्णः मूढः पांसुभिश्च कृन्नः धिक्कृत इत्यर्थः तथापि सुगुप्तः अचपलः स्वधर्मे निष्ठावान् यथोक्तं तथाचरेत् वैयोगी सतां धर्ममदूषयन् जनायथावमन्येरन् गच्छेद्युर्नैव संगतमिति ऋदुः दयावान् अप्रतिकूरः कूरं जिघांसंतं प्रत्यपि कूरो न स्यात् विसृज्यो निर्भयः अविकथनः धन्यो ह्यमि श्लाघामकुर्वन् ॥ ८ ॥ यदापात्राणां परिवेषणपात्रहस्तानां संचारे अतीते सतीति टत्ते शरावसंपाते इत्यनेनैतदेवोक्तं ॥ ९ ॥ मात्रा आहारपूतिः तत्राप्यनाहतः किमु तबलादी अलाभे सति न विहन्येत हिंसितो न स्यात् ॥ १० ॥ साधारणं सर्वयोग्यं कंदनादिलाभं ॥ ११ ॥